

U S T A V
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

- NESLUŽBENI PREČIŠĆENI TEKST -
-Uključeni amandmani I-CIX*)

---

*) **Amandman I** ("Službene novine FBiH", broj:1/94), od 21. srpnja 1994., **Amandmani II-XXIV** ("Službene novine FBiH", broj:13/97), od 2. lipnja 1997., **Amandmani XXV-XXVI** ("Službene novine FBiH", broj:13/97), od 2. lipnja 1997., **Amandmani XXVII-LIV (Wolfgang Petrisch)**("Službene novine FBiH", broj:16/02), od 28. travnja 2002., **Amandmani LVI-LXIII (Wolfgang Petrisch)**("Službene novine FBiH", broj: 22/02), od 5. lipnja 2002., **Amandmani LXIV-LXVII (Paddy Ashdown)**("Službene novine FBiH", broj: 52/02), od 28. listopada 2002., **Amandmani LXVIII-LXXXVII (Paddy Ashdown)**("Službene novine FBiH", broj:52/02), od 28. listopada 2002. godine, **Amandmani LXXXIX-XCIV** ("Službene novine Federacije BiH", broj: 63/03) od 16.12.2003. godine, **Amandmani XCV – CII (Paddy Ashdown)** ("Službene novine Federacije BiH", broj: 9/04) od 16.2.2004. godine, **Amandmani CIII i CIV**("Službene novine FBiH", broj: 20/04), od 15.4.2004. godine, **Amandman CV** ("Službene novine FBiH", broj: 33/04) od 19.6.2004. godine, **Amandman CVI (Paddy Ashdown)** ("Službene novine FBiH", broj: 72/05) od 26.12.2006. godine, **Amandmani CVI-CVIII** ("Službene novine FBiH", broj: 71/05) od 21.12.2005. godine i **Amandman CIX** ("Službene novine FBiH", broj: 88/08) od 31.12.2008. godine.

USTAV FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE*

Uvjereni da demokratske institucije temeljene na poštivanju ljudskih prava i sloboda najbolje stvaraju sklad između svojih zajednica,
Odbijajući nasilje rata,
U želji da pridonesu unapređenju mira,
U želji da promiču slobodu pojedinca i razvijaju slobodno tržište,
Vođeni načelima Povelje Ujedinjenih naroda, Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, i Općim okvirnim sporazumom o miru u Bosni i Hercegovini kao i njegovim aneksima (Opći okvirni sporazum),

Bošnjaci, Hrvati i Srbi, kao konstitutivni narodi, zajedno sa ostalima, i građani Federacije Bosne i Hercegovine, koja je sastavni dio suverene države Bosne i Hercegovine, odlučni da osiguraju punu nacionalnu ravnopravnost, demokratske odnose i najviše standarde ljudskih prava i sloboda, ovim donose Ustav Federacije Bosne i Hercegovine.¹⁾

I USPOSTAVA FEDERACIJE

Članak 1

(1) Federacija Bosne i Hercegovine je jedan od dva entiteta države Bosne i Hercegovine i ima svu vlast, nadležnosti i odgovornosti koje Ustavom Bosne i Hercegovine nisu date u isključivu nadležnost institucija Bosne i Hercegovine.

(2) Bošnjaci, Hrvati i Srbi kao konstitutivni narodi, zajedno sa ostalima, i građani Federacije Bosne i Hercegovine, ravnopravno uređuju Federaciju Bosne i Hercegovine, definiranu Aneksom II Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.²⁾

Članak 2

Federacija Bosne i Hercegovine sastoji se od federalnih jedinica (kantona). Metode i postupci fizičkog određivanja granica između kantona utvrdit će se federalnim propisima. Kantoni će se imenovati isključivo po gradovima sjedištima kantonalnih vlasti ili po regionalno-zemljopisnim karakteristikama.

Članak 3

Službeno je ime Federacije: Federacija Bosne i Hercegovine.

Članak 4

Glavni je grad Federacije Sarajevo.

---

* Ustav Federacije Bosne i Hercegovine objavljen je u "Službenim novinama Federacije BiH", broj: 1/94, od 21. srpnja 1994. godine.

¹⁾ Preambula Ustava promijenjena je i dopunjena Amandmanom II i Amandmanom XXVII.

²⁾ Prvobitne odredbe ovog članka zamijenjene su, najprije Amandmanom III, a zatim Amandmanom XXVIII.

Članak 5

(1) Federacija ima grb, zastavu, himnu i pečat, kao i druga znamenja kako odluči Parlament Federacije u skladu s točkom (2) ovog članka.

(2) Za prihvatanje znamenja potrebna je većina glasova u svakom domu Parlamenta Federacije, uključujući većinu glasova bošnjačkih izaslanika, većinu glasova hrvatskih izaslanika i većinu glasova srpskih izaslanika u Domu naroda³⁾.

Članak 6

(1) Službeni jezici Federacije Bosne i Hercegovine su: bosanski jezik, hrvatski jezik i srpski jezik. Službena pisma su latinica i ćirilica.

(2) Ostali jezici mogu se koristiti kao sredstvo komunikacije i nastave.⁴⁾

II LJUDSKA PRAVA I TEMELJNE SLOBODE

A. OPĆE ODREDBE

Članak 1

Budući da se načela, prava i slobode utvrđeni u članku II Ustava Bosne i Hercegovine, primjenjuju na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine, sljedeće odredbe odnose se na Federaciju.⁵⁾

Članak 2

Federacija će osigurati primjenu najviše razine međunarodno priznatih prava i sloboda utvrđenih u dokumentima navedenim u Dodatku ovog ustava.⁶⁾ Osobito:

(1) Sve osobe unutar teritorija Federacije uživaju slijedeća prava:

- a) na život;
- b) na slobodu time da su uhiđba i pritvor dopustivi samo po zakonu;
- c) na jednakost pred zakonom;
- d) na slobodu glede diskriminacije temeljem rase, boje kože, spola, jezika, vjere ili uvjerenja, političkih i drugih stavova, nacionalnog ili socijalnog podrijetla;
- e) na pravičan krivični postupak;
- f) na zabranu mučenja, te okrutnog i nehumanog postupka ili kažnjavanja;
- g) na privatnost;
- h) na slobodu kretanja;
- i) na azil,
- j) na zaštitu obitelji i djece;
- k) na imovinu;
- l) na temeljne slobode: slobodu govora i tiska; slobodu mišljenja; savjesti i uvjerenja; slobodu vjere, uključujući privatni i javni vjerski obred; slobodu okupljanja; slobodu udruživanja; uključujući slobodu osnivanja i pripadanja sindikatima; te slobodu neudruživanja; slobodu na rad;
- m) na izobrazbu;
- n) na socijalnu zaštitu;

³⁾ Prvobitne odredbe ovog stavka zamijenjene su Amandmanom CIX.

⁴⁾ Prvobitne odredbe ovog članka promijenjene su Amandmanom XXIX.

⁵⁾ Prvobitne odredbe ovog članka promijenjene su Amandmanom IV

⁶⁾ Amandmanom V zamijenjena je prvobitna odredba ovog stavka.

- o) na zdravstvenu zaštitu;
- p) na prehranu;
- r) na utočište; i
- s) na zaštitu manjina i potencijalno ugroženih skupina;

(2) Svi građani uživaju slijedeća prava:

- a) na osnivanje i pripadanje političkim strankama; i
- b) na politička prava: sudjelovanja u javnim poslovima; jednakopravnog pristupa javnim službama; da biraju i da budu birani.

Članak 3

Sve izbjeglice i prognanici imaju pravo na slobodan povratak domovima svog podrijetla i obitavanja.

Članak 4

Sve osobe imaju pravo, u skladu s Aneksom VII Općeg okvirnog sporazuma na povrat svekolike imovine koje su lišene tijekom etničkog progona i neprijateljstva od 1991. godine, te na nadoknadu svekolike imovine koja im se ne može povratiti. Svi iskazi i obveze dane i preuzete pod prisilom, posebice one što se odnose na odreknuće od prava na zemlju i drugi imetak, su ništavne.

Ostvarivanje prava iz stavka 1. ovoga članka uredit će se federalnim zakonodavstvom.⁷⁾

Članak 5

Stjecanje i prestanak državljanstva Federacije Bosne i Hercegovine propisuje federalni zakon, uz sljedeće uvjete:

- a) nijedna se osoba ne može lišiti državljanstva proizvoljno, ili na način koji bi je ostavio bez državljanstva;
- b) nijedna se osoba ne može lišiti državljanstva Federacije po osnovu spola, rase, boje kože, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog i društvenog podrijetla, pripadnosti nekoj nacionalnoj manjini, imovine, rođenja ili bilo kojeg drugog statusa;
- c) svi državljani Federacije su, sukladno Ustavu Bosne i Hercegovine, i državljani Bosne i Hercegovine, a ovisno o uvjetima o državljanstvu utvrđenim Ustavom Bosne i Hercegovine imaju pravo i na državljanstvo druge države.⁸⁾

Članak 6

Svi sudovi, upravne ispostave, tijela koja obnašaju javna ovlaštenja i druga tijela federalne vlasti primjenjivat će i poštovati prava i slobode predviđene u dokumentima navedenim u Dodatku.⁹⁾

Članak 7

Sve mjerodavne vlasti u Federaciji surađivat će sa svim međunarodnim promatračkim tijelima za ljudska prava osnovanim za Bosnu i Hercegovinu kao i s nadzornim tijelima osnovanim instrumentima navedenim u Dodatku.

⁷⁾ Amandmanom VI zamijenjene su prvobitne odredbe ovog članka.

⁸⁾ Amandmanom VII zamijenjene su prvobitne odredbe ovog članka.

⁹⁾ Odredba o Sudu za ljudska prava u ovom članku prestala je da važi sukladno Amandmanu LII (Član 11e.).

B. OMBUDSMENI FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE*)

1. Opće odredbe

Članak 1

(1) Postoje tri ombudsmena koje imenuje Parlament Federacije Bosne i Hercegovine sukladno federalnim zakonom. Po jedan ombudsman se imenuje iz svakog konstitutivnog naroda Bosne i Hercegovine.¹⁰⁾

Članak 2

(1) Ombudsmani dužni su štiti ljudsko dostojanstvo, prava i slobode zajamčene ovim ustavom, instrumentima navedenim u Dodatku, te ustavima kantona. Oni posebice djeluju na otklanjanju posljedica povreda tih prava i sloboda, a osobito posljedica etničkog progona.

(2) U obnašanju svojih dužnosti, ombudsmani se moraju rukovoditi zakonom i načelima ćudoređa i pravde.

Članak 3

Svaki ombudsman obavlja svoje dužnosti samostalno, osim kad je u ovom ustavu drukčije predviđeno. Ombudsmani mogu surađivati u obnašanju bilo koje od svojih dužnosti.

Članak 4

Ombudsmani su neovisni u obnašanju svojih dužnosti, i nijedna se osoba ili državno tijelo ne smije miješati u te dužnosti.

2. Nadležnosti i ovlasti ombudsmana

Članak 5

Ombudsmani mogu ispitivati djelatnost bilo koje ustanove Federacije, kantona, grada¹¹⁾ ili općina, kao i bilo koje druge ustanove ili osobu koja negira ljudsko dostojanstvo, prava ili slobode, uključujući i slučajeve u kojima se to čini etničkim progonom ili održavanjem njegovih posljedica.

Članak 6

(1) Ombudsman ima pravo pokretati postupke pri mjerodavnim sudovima i intervenirati u postupcima koji su u tijeku.¹²⁾

(2) Kao što je predviđeno člankom IV. C. 8, Ombudsman ima pravo tražiti pomoć sudbene policije.

---

*) Naslov promijenjen Amandmanom XXX.

¹⁰⁾ Amandmanom XXX promijenjeni su: prvobitni naslov pod II.B. i član II.B.1.1.

¹¹⁾ Riječ "grada" je dodana Amandmanom XCV.

¹²⁾ Dio odredbe u ovom članku koji se odnosio na Sud za ljudska prava prestao se primjenjivati sukladno Amandmanu LII (članak 11e.).

Članak 7

(1) U obavljanju svojih dužnosti ombudsman može pregledavati sve službene dokumente, uključujući i tajne, kao i sudske i upravne spise, te zahtijevati suradnju bilo koje osobe, uključujući i službene, posebice suradnju u pribavljanju relevantnih informacija, dokumenata i spisa. Ombudsman može prisustvovati sudskim i upravnim postupcima, kao i sastancima drugih tijela, te može stupiti na bilo koje mjesto gdje borave ili rade osobe lišene slobode i prekontrolirati ga.

(2) Ombudsmani, njihovi zamjenici i sve osobe koje obavljaju ispitivanja prema točki (1) ovog članka, dužni su čuvati tajnost dobivenih informacija, te sa svim dokumentima i spisima postupati u skladu s vežećim propisima, osim u slučaju predviđenom u članku II. B. 8.

3. Izvješća ombudsmana

Članak 8

(1) Svaki ombudsman podnosi godišnje izvješće Premijeru i zamjenicima Premijera i Konferenciji o europskoj sigurnosti i suradnji.¹³⁾

(2) Ombudsman može u bilo koje vrijeme podnijeti posebno izvješće mjerodavnom federalnom, kantonalnom, općinskom ili međunarodnom tijelu. Domaće ustanove dužne su odgovoriti u roku koji odredi ombudsman.

(3) U izvješća navedena u točkama (1) i (2) ovog članka ombudsman može uključiti bilo koji materijal opisan u članku II. B. 5 i poduzeti mjere za zaštitu informacija koje zahtijevaju tajnost.

4. Propisi ombudsmana

Članak 9

Svaki ombudsman sastavlja, ili ombudsmani zajednički sastavljaju, propise koji određuju njihovu organizaciju i načine obavljanja dužnosti. Propisi se objavljuju u službenom glasilu Federacije. Parlament Federacije može zakonom promijeniti te propise.

III. PODJELA OVLAŠTI IZMEĐU FEDERALNE I KANTONALNE VLAŠTI

Članak 1

U isključivoj su ovlašt Federacije:

- a) državljanstvo Federacije,
- b) utvrđivanje gospodarske politike, uključujući planiranje i obnovu, te politiku korištenja zemljišta na federalnoj razini,
- c) donošenje propisa o financijama i finansijskim institucijama Federacije i fiskalna politika Federacije,
- d) suzbijanje terorizma, međukantonalnog kriminala, neovlaštene trgovine drogom i organiziranog kriminala,
- e) dodjela elektronskih frekvencija za radio, TV i druge svrhe, sukladno Ustavu Bosne i Hercegovine,

---

¹³⁾ Prvobitna odredba ovog stavka promijenjena je Amandmanom LXVIII.

f) utvrđivanje energetske politike, uključujući raspodjelu između kantona, te osiguranje i održavanje potrebne infrastrukture,

g) financiranje djelatnosti federalnih vlasti, ustanova i institucija koje federalne vlasti osnivaju oporezivanjem, posudbom ili drugim sredstvima.¹⁴⁾¹⁵⁾

Članak 2

Ovlasti su federalne vlasti i kantona slijedeće:

a) jamčenje i provedba ljudskih prava;

b) zdravstvo;

c) ekološka politika;

d) komunikacijska i prometna infrastruktura, sukladno Ustavu

Bosne i Hercegovine;

e) socijalna politika;

f) provedba zakona i drugih propisa o državljanstvu i putnim ispravama državljana Bosne i Hercegovine sa teritorija Federacije, i o boravku i kretanju stranaca.

g) turizam; i

h) iskorištavanje prirodnih bogatstava.¹⁶⁾

Članak 3

(1) Prema potrebama, ovlasti iz članka III. 2 mogu se ispunjavati zajednički ili zasebno, ili od strane kantona koordinirano od federalne vlasti.

(2) U skladu s tim kantoni i federalna vlast međusobno se dogovaraju na trajnoj osnovi glede svojih ovlasti.

(3) U ispunjavanju svojih ovlasti, kada je riječ o zakonima i propisima koji su obvezujući na cijelom području Federacije, u skladu s ovim ustavom i odlukama Parlamenta Federacije, federalna vlast djeluje poštujući ovlasti kantona, specifičnu situaciju u pojedinim kantonima i potrebu za fleksibilnost u provedbi. Federalna vlast ima pravo stvarati politiku i donositi zakone glede svake od ovih ovlasti.

(4) U ispunjavanju ovih ovlasti, u skladu s ovim ustavom i svojim kantonalnim ustavom, kantoni se obraćaju međukantonalnom vijeću za usklađivanje međukantonalnih pitanja i dosljedno rješavanje pitanja što uključuju interese koji su izvan njihovih kantonalnih granica, te provode, dopunjavaju i u slučaju potrebe razrađuju ili predlažu odluke u zakonodavnim tijelima. Kantoni imaju pravo stvarati politiku i u skladu s tim provoditi zakone glede svake od ovih ovlasti.

Članak 4

Kantonima pripadaju sve ovlasti koje nisu izričito dodijeljene federalnoj vlasti. Posebice su mjerodavni za slijedeće:

a) uspostava i nadziranje snaga policije koje nose jedinstvene federalne uniforme s kantonalnim oznakama,

b) stvaranje naobrazbene politike, uključujući donošenje propisa o naobrazbi te osiguranje naobrazbe;

c) stvaranje i provedba kulturne politike;

d) stvaranje stambene politike, uključujući donošenje propisa o uređivanju i izgradnji stambenih objekata;

¹⁴⁾ Članak III.1.a) promijenjen je Amandmanom LXXXIX. Amandmanom CVI brisana je točka a) ovog članka, a dotadašnje točke od b) do h) postale su točke od a) do g).

¹⁵⁾ Prvobitne odredbe ovog članka zamijenjene su Amandmanom VIII.

¹⁶⁾ Amandmanom IX promijenjene su odredbe ovog članka.

- e) stvaranje politike u svezi s reguliranjem i osiguravanjem javnih službi;
- f) donošenje propisa o korištenju lokalnog zemljišta, uključujući zoniranje;
- g) donošenje propisa o lokalnim poslovnim i karitativnim djelatnostima i njihovo unapređivanje;
- h) donošenje propisa o lokalnim energetske postrojenjima i osiguranje njihove dostupnosti;
- i) stvaranje politike glede radio i TV postaja, njihove gradnje uključujući donošenje propisa o radio i TV postajama, te osiguranje njihova rada;
- j) provedba socijalne politike i uspostava službi socijalne zaštite;
- k) stvaranje i provedba politike kantonalnog turizma, razvoj turističkih resursa;
- l) financiranje djelatnosti kantonalne vlasti ili njenih agencija oporezivanjem, posudbom ili drugim sredstvima.

IV. USTROJ FEDERALNE VLASTI

A. ZAKONODAVSTVO

- a) Zakonodavnu vlast će u Federaciji Bosne i Hercegovine vršiti Zastupnički dom i Dom naroda.¹⁷⁾

PARLAMENT FEDERACIJE

1. Zastupnički dom

Članak 1

(1) Najmanje četiri člana jednog konstitutivnog naroda biti će zastupljeno u Zastupničkom domu Federacije Bosne i Hercegovine.

(2) Zastupnički dom sastoji se od devedeset osam zastupnika.¹⁸⁾

Članak 2

Mandat zastupnika u Zastupničkom domu traje četiri godine, osim ako se Dom ne raspusti u skladu s ovim ustavom.

Članak 3

(1) Zastupnike u Zastupničkom domu demokratski biraju birači s prvom glasa na izravnim izborima, na području cijele Federacije. Svaki glasač ima pravo tajno glasovati jednim glasačkim listićem za bilo koju registriranu stranku.

(2) Prije svakih izbora, svaka registrirana stranka dužna je objaviti popis svojih kandidata. Izabrani zastupnici u Zastupničkom domu iz svake stranke osobe su s vrha izborne liste te stranke, prema broju dobijenih glasova. Zamjene za zastupnike biraju se između onih koji su na vrhu ostatka liste.

Članak 4

Svaki glasač s pravom glasa može biti zastupnikom u Zastupničkom domu.

---

¹⁷⁾ Amandmanom XXXI promijenjen je naslov u članku IV.A. i iza njega dodat novi tekst.

¹⁸⁾ Amandmanom XXXII zamijenjene su prvobitne odredbe ovog članka.

Članak 5

Zastupnički se dom saziva prvi put najkasnije dvadeset dana nakon objave rezultata izbora.

2. Dom naroda

Članak 6

Sastav Doma naroda i izbor članova

(1) Sastav Doma naroda Federacije Bosne i Hercegovine biti će paritetan tako da svaki konstitutivni narod ima isti broj delegata.

(2) Dom naroda sastoji se od pedeset osam delegata, i to po sedamnaest delegata iz reda svakog od konstitutivnih naroda i sedam delegata iz reda ostalih.

(3) Ostali imaju pravo ravnopravno sudjelovati u postupku većinskog glasovanja.¹⁹⁾

Članak 7

Mandat izaslanika u Dom naroda traje četiri godine, osim ako se Dom naroda ne raspusti u skladu s ovim ustavom.

Članak 8

(1) Delegate Doma naroda biraju kantonalne skupštine iz reda svojih delegata proporcionalno nacionalnoj strukturi pučanstva.

(2) Broj delegata za Dom naroda koji se biraju u svakom kantonu srazmjeran je broju stanovnika kantona, s tim što se broj, struktura i način izbora delegata utvrđuju zakonom.

(3) U Domu naroda bit će najmanje jedan Bošnjak, jedan Hrvat i jedan Srbin iz svakog kantona koji imaju najmanje jednog takvog zastupnika u svom zakonodavnom tijelu.

(4) Delegate Bošnjake, Hrvate i Srbe iz svakog kantona biraju zastupnici iz reda tog konstitutivnog naroda sukladno izbornim rezultatima u zakonodavnom tijelu tog kantona, a izbor delegata iz reda ostalih uredit će se zakonom.

(5) U Domu naroda ne može vršiti funkciju delegata ni jedan zastupnik u Zastupničkom domu, niti vijećnik općinskog vijeća.²⁰⁾

Članak 9²¹⁾

Članak 10

Dom naroda saziva se prvi put najkasnije dvadeset dana nakon što su izabrana kantonalna zakonodavna tijela.

---

¹⁹⁾ Amandmanom XXXIII zamijenjene su prvobitne odredbe ovog članka.

²⁰⁾ Amandmanom XXXIV zamijenjene su prvobitne odredbe ovog članka.

²¹⁾ Odredba ovog članka prestala je da važi na osnovu Amandmana XXXV.

3. Opće odredbe

Članak 11

(1) Svaki dom će većinom glasova usvojiti svoj poslovnik o radu i izabrati među svojim članovima predsjedatelja i dva potpredsjedatelja, koji ne mogu biti iz reda istog konstitutivnog naroda ili iz reda ostalih.²²⁾

Članak 12

Rad oba doma je javan, osim u iznimnim slučajevima, predviđenim njihovim pravilnicima, te oni objavljuju zapise o svojim raspravama i odlukama.

Članak 13

Članovi i delegati zakonodavnih organa Federacije ne podliježu kazneno-pravnoj, ni građansko-pravnoj odgovornosti za radnje koje čine u okviru svojih dužnosti u zakonodavnim organima Federacije.²³⁾

Članak 14

Članovi oba doma bit će plaćeni kako je predviđeno zakonom. Plaća se ne povećava niti smanjuje tijekom mandata, osim u svrhu prilagodbe troškova života.

Članak 15

Svaki dom treba odbiti ili usvojiti potrebne zakone u razumnom roku od njihova prihvaćanja u drugom domu. Kada Premijer ocijeni da jedan dom neopravdano odgađa odlučivanje o nekom zakonu, on može sazvati zajedničku komisiju, koju sačinjava najviše deset članova iz svakog doma, kako bi se u roku od deset dana utvrdio prijedlog zakona prihvatljiv za oba doma.

Članak 16

(1) Kada Predsjednik Federacije utvrdi da domovi nisu u mogućnosti donositi potrebne zakone, on može, uz suglasnost Dopredsjednika Federacije, raspustiti jedan ili oba doma, time da se dom ne može raspustiti u tijeku jedne godine od njegova prvog saziva.

(2) Predsjednik Federacije raspušta oba doma kad oni ne uspiju usvojiti proračun Federacije prije početka proračunske godine.

4. Odlučivanje u domovima

Članak 17

Ukoliko Ustav ne predviđa drukčije, odluke Parlamenta Federacije zahtijevaju odobrenje oba doma, osim za pravilnike i deklaracije koje domovi samostalno donose.

---

²²⁾ Prvobitni tekst ovog članka zamijenjen je Amandmanom XXXVI.

²³⁾ Prvobitna odredba ovog članka zamijenjena je Amandmanom LXIV.

5. Definicija vitalnog interesa

Članak 17a

Vitalni nacionalni interesi konstitutivnih naroda su definirani na slijedeći način:

- ostvarivanje prava konstitutivnih naroda da budu adekvatno zastupljeni u zakonodavnim, izvršnim i pravosudnim organima vlasti;
- identitet jednog konstitutivnog naroda;
- ustavni amandmani;
- organizacija organa javne vlasti;
- jednaka prava konstitutivnih naroda u procesu donošenja odluka;
- obrazovanje, vjeroispovijest, jezik, njegovanje kulture, tradicije i kulturno nasljeđe;
- teritorijalna organizacija;
- sustav javnog informiranja

i druga pitanja koja bi se tretirala kao pitanja od vitalnog nacionalnog interesa, ukoliko tako smatra 2/3 jednog od klubova delegata konstitutivnih naroda u Domu naroda.²⁴⁾

6. Parlamentarna procedura za zaštitu vitalnih interesa

Članak 17b

(1) Zakoni ili drugi propisi ili akti koji se podnesu Zastupničkom domu u Federaciji Bosne i Hercegovine, također se usvajaju u Domu naroda Federacije Bosne i Hercegovine.

(2) U Ustavnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine osniva se Vijeće za zaštitu vitalnih interesa, kako bi odlučivalo o pitanjima vitalnog interesa, prema proceduri sukladno ovim ustavom. Ovo vijeće razmatra sva pitanja koja su od vitalnog interesa.

(3) Vijeće za zaštitu vitalnog interesa sastoji se od sedam članova, dva iz svakog konstitutivnog naroda, i jedan član iz reda ostalih. Sudije bira Zastupnički dom i Dom naroda.²⁵⁾

Članak 18

Procedura za zakone u vezi s vitalnim interesom, kako je to definirano u listi iz članka 17a.

1. Ukoliko više od jednog predsjedatelja ili potpredsjedatelja Doma naroda smatra da zakon spada u pitanja od vitalnog nacionalnog interesa definirana u Amandmanu XXXVII na Ustav Federacije Bosne i Hercegovine, zakon će biti uvršten u dnevni red Doma naroda kao pitanje od vitalnog interesa.

2. Ako samo jedan od predsjedatelja ili potpredsjedatelja tvrdi da zakon spada u pitanja od vitalnog interesa, 2/3 većina odgovarajućeg kluba može proglasiti da je riječ o pitanjima sa liste vitalnih interesa. U tom slučaju će se slijediti procedura opisana u Amandmanu XL.

3. Predsjedatelj i potpredsjedatelj moraju donijeti odluku u roku od jednog tjedna.

4. Ukoliko većina svakog kluba koji ima delegate u Domu naroda glasuje za takve zakone ili druge propise ili akte, smatrat će se da su oni usvojeni.

5. Ukoliko se u Domu naroda postigne suglasnost o amandmanima, takav zakon, propis ili akt se ponovno podnosi Zastupničkom domu na odobrenje.

²⁴⁾ Odredbe ovog članka dodate su Amandmanom XXXVII, uključujući i naslov.

²⁵⁾ Odredbe ovog članka dodate su Amandmanom XXXVIII, uključujući i naslov.

6. Ukoliko suglasnost nije moguća u Domu naroda ili ukoliko se na prijedlog amandmana ne dobije suglasnost, formirat će se zajedničko povjerenstvo od predstavnika Zastupničkog doma i Doma naroda. Zajedničko povjerenstvo je sastavljena na paritetnom osnovu i odluke donosi koncenzusom. Zajedničko povjerenstvo usaglašava tekst zakona. Ukoliko se tekst zakona usuglasi zakon se smatra usvojenim.

7. Ukoliko se ne postigne suglasnost, zakon neće biti usvojen, te se isti vraća predlagaču na novi postupak. U tom slučaju predlagač ne može ponovno podnijeti isti tekst zakon, propisa ili akta.²⁶⁾

Član 18a

Procedure za zakone koji se odnose na vitalni nacionalni interes, ukoliko je odlučeno 2/3 većinom jednog od klubova konstitutivnih naroda u Domu naroda

1. U slučaju da 2/3 jednog od klubova konstitutivnih naroda u Domu naroda odluči da se zakon, drugi propis ili akt odnosi na vitalni interes, zakon će razmatrati Dom naroda.

2. Ukoliko većina svakog kluba zastupljenog u Domu naroda glasuje za taj zakon, drugi propis ili akt, isti se smatra usvojenim.

3. Ukoliko se Dom naroda usuglasi o amandmanima, zakon, propis ili akt se ponovno dostavlja na odobrenje Zastupničkom domu.

4. Ukoliko Zajedničko povjerenstvo iz Amandmana XXXIX ne postigne suglasnost, pitanje se proslijeđuje Ustavnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine da donese konačnu odluku da li se predmetni zakon odnosi na vitalni interes jednog od konstitutivnih naroda.

5. Vijeće za zaštitu vitalnog interesa pri Ustavnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine odlučuje o prihvatljivosti takvih slučajeva 2/3 većinom u roku od jednog tjedna, a u roku od mjesec dana odlučuje o meritumu slučajeva koji se smatraju prihvatljivim.

6. U slučaju da proceduru prema ovom amandmanu pokrene 2/3 većina jednog od klubova, potreban je glas najmanje dvojice sudija da bi Sud odlučio da se radi o vitalnom interesu.

7. Ukoliko Sud donese pozitivnu odluku o vitalnom interesu, taj zakon se smatra neusvojenim, te se dokument vraća predlagaču koji treba pokrenuti novu proceduru. U tom slučaju predlagač ne može ponovno dostaviti isti tekst zakona propisa ili akta.

8. U slučaju da sud odluči da se predmetni zakon ne odnosi na vitalni interes, smatra se da je zakon usvojen/biti će usvojen prostom većinom.²⁷⁾

Članak 19

Druge se odluke donose jednostavnim većinskim glasovanjem u svakom od domova, osim ako je pravilnikom tog doma ili u ovom ustavu predviđeno drukčije.

7. Ovlasti Parlamenta Federacije

Članak 20

(1) Uz ostale ovlasti predviđene ovim ustavom, Parlament Federacije je odgovoran za:

a) izbor Predsjednika Federacije i dva potpredsjednika Federacije, kako je predviđeno člankom IV. B. 2;

b) traženje u skladu s člankom IV. B. 3 (1) od Ustavnog suda da odluči treba li smijeniti Predsjednika Federacije ili jednog od potpredsjednika Federacije;

²⁶⁾ Amandmanom XXXIX promijenjene su prvobitne odredbe ovog članka, uključujući dodati naslov.

²⁷⁾ Amandmanom XL dodat je ovaj članak zajedno sa naslovom.

- c) potvrda članova Vlade Federacije većinskom glasovanjem;
- d) donošenje zakona o obnašanju dužnosti u federalnoj vlasti, koji stupaju na snagu kako je u njima predviđeno, ali ne prije no što su objavljeni u službenom glasilu Federacije;
- e) ²⁸⁾
- f) davanja ovlasti kantonima da zaključuju sporazume sa državama i međunarodnim organizacijama, uz suglasnost Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, osim za sporazume one vrste za koje Parlamentarna skupština zakonom odluči da im nije potrebna takva suglasnost;
- g) ²⁹⁾
- h) odobravanje, većinom glasova, sporazuma sa državama i međunarodnim organizacijama, uz prethodnu suglasnost Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine osim sporazuma one vrste za koje Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine zakonom odluči da im nije potrebna takva suglasnost;
- i) ³⁰⁾
- j) donošenje proračuna Federacije i donošenje zakona kojima se razrezuje porez ili na drugi način osigurava potrebno financiranje; i
- k) obnašanje drugih dužnosti koje su mu dodijeljene.³¹⁾

Članak 21

Svaki dom može provoditi istragu i u tu svrhu pribavljati svjedočenja, dokaze i dokumente.

B. IZVRŠNA VLAST FEDERACIJE

1. Predsjednik i Dopredsjednik Federacije

Članak 1

Predsjednik Federacije predstavlja i zastupa Federaciju i šef je federalne izvršne ovlasti.

Predsjednik Federacije ima dva potpredsjednika iz različitih konstitutivnih naroda. Oni se biraju sukladno ovim ustavom.³²⁾

Članak 2

(1) U izboru predsjednika i dva potpredsjednika Federacije Bosne i Hercegovine, najmanje trećina delegata iz klubova bošnjačkih, hrvatskih ili srpskih delegata u Domu naroda mogu kandidirati predsjednika i dva potpredsjednika Federacije Bosne i Hercegovine.

(2) Izbor za predsjednika i dva potpredsjednika Federacije Bosne i Hercegovine zahtijeva prihvatanje zajedničke liste tri kandidata za predsjednika i potpredsjednika Federacije, većinom glasova u Zastupničkom domu, a zatim i većinom glasova u Domu naroda, uključujući većinu kluba svakog konstitutivnog naroda.

(3) Ukoliko ni jedna lista kandidata ne dobije potrebnu većinu u oba Doma, postupak kandidiranja se ponavlja.

²⁸⁾ Članak IV.A.5.20.(1)e) brisan je Amandmanom XCIV.

²⁹⁾ Amandmanom X brisana je tačka g), ali nije mijenjan redosljed tačaka.

³⁰⁾ Amandmanom CVIII brisana je tačka i) ovog članka.

³¹⁾ Prvobitne odredbe ovog članka izmijenjene su Amandmanom X i Amandmanom LXIX.

³²⁾ Prvobitna odredba ovog članka, najprije je izmijenjena Amandmanom XI, a zatim dopunjena Amandmanom XLI.

(4) Ukoliko i u ponovljenom postupku jedan od Domova odbije zajedničku listu, smatrat će da su kandidirane osobe izabrane prihvatanjem liste u samo jednom domu.

(5) Mandat predsjednika i potpredsjednika Federacije Bosne i Hercegovine je četiri godine.³³⁾

Članak 3

(1) Predsjednik ili jedan od potpredsjednika Federacije mogu se smijeniti odlukom Ustavnog suda koji postupka po zahtjevu Parlamenta Federacije, odnosno po zahtjevu dvije trećine članova svakog doma, uz obrazloženje da je dotični dužnosnik prekršio prisegu ili iz drugih razloga nedostojan obavljati tu dužnost.

(2) Ako Predsjednik ili jedan od potpredsjednika Federacije umre, bude smijenjen ili je po mišljenju Vlade, usvojenom konsenzusom, trajno nesposoban ispunjavati svoje ustavne dužnosti, u roku od trideset dana pokreće se postupak predviđen člankom IV. B. 2 od strane klubova izaslanika u Domu naroda da bi se popunilo ispražnjeno mjesto do kraja mandata.³⁴⁾

2. Vlada Federacije

Članak 4

Minimalna zastupljenost u Vladi Federacije Bosne i Hercegovine u prijelaznom periodu do potpune provedbe Aneksa 7.

(1) Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (premijer/predsjednik Vlade i šesnaest ministara) sastoji se od osam ministara iz reda bošnjačkog, pet ministara iz reda hrvatskog i tri ministra iz reda srpskog naroda. Jednog ministra iz reda ostalih može imenovati premijer/predsjednik Vlade iz kvote najbrojnijeg konstitutivnog naroda. Vlada ima i premijera/predsjednika Vlade koji ima dva zamjenika, iz različitih konstitutivnih naroda, koji se biraju iz reda ministara.

(2) Nakon potpune provedbe Aneksa 7., najmanje 15% članova Vlade mora biti iz jednog konstitutivnog naroda. Najmanje 35% članova Vlade mora biti iz dva konstitutivna naroda. Jedan član Vlade mora biti iz reda ostalih.³⁵⁾

Članak 5

Izbor Vlade

(1) Predsjednik Federacije, uz suglasnost oba potpredsjednika Federacije, imenuje Vladu Federacije nakon konzultacija sa premijerom ili sa kandidatom za tu funkciju. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je izabrana, nakon što je njeno imenovanje potvrdio većinom glasova Zastupnički dom Federacije. Svako upražnjeno mjesto popunjava se istim postupkom.

(2) Ukoliko Zastupnički dom ne potvrdi imenovanje Vlade, predsjednik Federacije u suglasnosti s potpredsjednicima Federacije, a uz konzultaciju s premijerom ili kandidatom za tu funkciju, ponovno će postupiti sukladno stavku 1. ovog članka.³⁶⁾

(3) Vlada se može smijeniti bilo odlukom Predsjednika Federacije, uz suglasnost dopredsjednika Federacije, bilo većinskim izglasavanjem nepovjerenja Vladi u jednom i drugom Domu. Predsjednik Federacije smjenjuje ministre na prijedlog Premijera.

³³⁾ Prvobitna odredbe ovog članka zamijenjene su Amandmanom XLII.

³⁴⁾ Prvobitne odredbe ovog članka promijenjene su Amandmanom XLIII i Amandmanom LXX.

³⁵⁾ Prvobitna odredba ovog članka izmijenjena je Amandmanom XII i Amandmanom XLIV.

³⁶⁾ Prvobitne odredbe ovog članka mijenjane su Amandmanom XLV i Amandmanom LXXI.

Članak 6³⁷⁾

3. Raspodjela izvršnih ovlasti

Članak 7

Osim ako ovim ustavom nije drukčije utvrđeno:

a) Predsjednik je Federacije odgovoran za:

(I) Imenovanje Vlade, šefove diplomatskih misija, sudaca Ustavnog suda Federacije na prijedlog kandidata od strane Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća, u skladu s člancima IV. B. 5, IV. B. 8 i IV. C. 6;³⁸⁾

(II)³⁹⁾

(III) vođenje konzultacija u svezi s imenovanjem ombudsmana i sudaca u skladu s člankom II. B. 1 (2) i IV. C. 6. b);

(IV) potpisivanje odluka Parlamenta Federacije nakon njihova donošenja u skladu s člankom IV. A. 17 do 19;

(V) potpisivanje i ratificiranje međunarodnih sporazuma u ime Federacije i

(VI) davanje pomilovanja za krivična djela utvrđena federalnim zakonima, osim u slučajevima ratnih zločina, zločine protiv čovječnosti i genocida.

b) Dopredsjednici Federacije odgovorni su da:

(I) zamjenjuju Predsjednika Federacije u okolnostima navedenim u članku IV. B. 3;

(II) djeluju zajedno s Predsjednikom Federacije u onim situacijama kad se od Predsjednika traži da postupa u suglasju s njima; i

(III) obnašaju one dužnosti koje im dodijeli Predsjednik ili Parlament Federacije.

c) Premijer je odgovoran da:

(I) provodi politiku i izvršava zakone federalne vlasti uz obvezu da se brine o provedbi sudskih odluka sudova Federacije;

(II) predlaže smjenjivanje Predsjednika Federacije kako je utvrđeno člankom IV. B. 3 (2);

(III) podnosi prijedloge i preporuke glede zakonodavstva; i

(IV) izrađuje prijedloge proračuna Parlamentu Federacije.

d) Zamjenici Premijera odgovorni su da:

(I) vrše dužnosti ministra;

(II) pomažu Premijeru u provedbi politike i izvršavanju zakona Federacije;

(III) odlučuju da li će se tražiti mišljenje Ustavnog suda; i

(IV) obnašaju dužnost Premijera kad to ovaj ne može ili kad je mjesto ispražnjeno sve dok novi Premijer ne preuzme dužnost.

d) Svaki je ministar odgovoran da:

³⁷⁾ Odredbe ovog članka prestale su da važe na osnovu Amandmana XLVI.

³⁸⁾ Amandmanom CVII mijenjan je članak IV.B.3.7. a) (I).

³⁹⁾ Članak IV.B.3.7.a)(II) izbrisan je Amandmanom XC.

(I) provodi federalnu politiku i izvršava federalne zakone u okviru ovlasti svojega ministarstva ili kako mu odredi Premijer;

(II) podnosi prijedloge i preporuke glede zakona u okviru ovlasti svojega ministarstva ili kako mu odredi Premijer;

(III) koordinira i nadzire, te upravlja radom svojega ministarstva;

(IV) izdaje upute, instrukcije, direktive i donosi propise glede provedbe zakona koji se odnose na njegovo ministarstvo i u svezi sa zadaćama što mu ih dodijeli Premijer, a u skladu s ovim ustavom i zakonima Federacije;

(V) priprema, objašnjava i analizira prijedlog proračuna u svezi s ovlastima svojeg ministarstva ili obavlja druge zadaće što mu ih Premijer stavi u dužnost;

(VI) odgovara na pitanja bilo kojeg doma Parlamenta Federacije iz djelokruga svojeg ministarstva ili izvršava svaku drugu zadaću koju mu povjeri Premijer;

(VII) pomaže Premijeru u provedbi federalne politike i izvršenju federalnih zakona; i

(VIII) odlučuje da li će odobriti pokretanje postupka predviđenog u članku IV. B. 6 (1).⁴⁰⁾

Članak 8⁴¹⁾

Članak 9

Vlada Federacije je ovlaštena donositi uredbe sa zakonskom snagom u slučaju opasnosti po zemlju ukoliko Parlament Federacije nije u stanju djelovati. Ovakva će uredba imati snagu zakona, te ne smije umanjiti prava i slobode utvrđene Ustavom. Svaka uredba perestaje važiti najkasnije krajem tridesetog dana nakon njena proglašenja, osim ako odmah ne prestane važiti negativnom odlukom Parlamenta ili krajem desetog dana nakon njena proglašenja, ukoliko Parlament Federacije zasjeda u vrijeme kada se uredba proglašava. Uredba proglašena dok Federacija upotrebljava oružane snage u skladu s ovim ustavom ostaje na snazi do petog dana iduće sjednice Parlamenta Federacije i tada prestaje važiti, ukoliko nije odobrena, ali ni u kojem slučaju duže od šest mjeseci. Nakon prestanka važenja uredba se ne produžava i ne obnavlja niti djelomice mijenja mimo odluke Parlamenta Federacije i njegove suglasnosti.

4. Imunitet

Članak 10⁴²⁾

C. SUDBENA VLAST FEDERACIJE

1. Opće odredbe glede sudova

Članak 1

(1) Sudbene funkcije u Federaciji obavljaju sudovi Federacije navedeni u točki (2) ovog članka, kantonalni sudovi navedeni u članku V. 11 i općinski sudovi navedeni u članku VI. 7.

(2) Sudovi su Federacije:

- a) Ustavni sud,
- b) Vrhovni sud⁴³⁾

⁴⁰⁾ Pojedine odredbe ovog članka mijenjane su i dopunjavane: Amandmanom XIII; Amandmanom LVI i Amandmanom LXXII.

⁴¹⁾ Članak IV.B.3.8. brisan je Amandmanom XCI.

⁴²⁾ Ovaj član je brisan Amandmanom LXV.

Članak 2

Sva tijela vlasti izvršavaju sve presude i naloge svih sudova navedenih u ovom ustavu, te pomažu u njihovoj provedbi.

Članak 3

Ako ovim ustavom nije drukčije određeno, pravilnici kakvi budu potrebni za osiguranje jedinstvenosti postupka i osnovnih načela pravičnosti postupaka u sudovima i ustrojstvu svih sudova utvrdit će se zakonima Federacije. Kantonalno zakonodavno tijelo može propisati dopunska pravila za ravnjanje sudovima dotičnog kantona i općinskim sudovima. Podliježući tim pravilima, svaki se sud može sam organizirati i donijeti dopunska pravila.⁴⁴⁾

Članak 4

- (1) Sudbena vlast u Federaciji obavlja se neovisno i samostalno.
- (2) Sudovi osiguravaju jednak tretman svim strankama u sudskim postupcima.
- (3) Sudska vlast je samostalna i neovisna od izvršne i zakonodavne vlasti Federacije.
- (4) Visoko sudačko i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine, kao tijelo na državnoj razini, osigurava samostalnost, neovisnost, nepristrasnost, stručnost i učinkovitost sudova i tužiteljske dužnosti u Federaciji. Nadležnosti Visokog sudačkog i tužiteljskog vijeća, između ostaloga, uključuju imenovanje, vođenje stegovnog postupka protiv i smjenjivanja sudaca, osim sudaca Ustavnog suda Federacije, i obuhvaćaju i tužitelje i zamjenike tužitelja u Federaciji. Sastav i dodatne nadležnosti Visokog sudačkog i tužiteljskog vijeća utvrđuju se zakonom na razini Bosne i Hercegovine.⁴⁵⁾
- (5) Sudski postupci su otvoreni ako za određena iznimna stanja nije zakonski drukčije određeno. Presude se objavljuju javno.

2. Opće odredbe glede sudova Federacije

Članak 5

- (1) Suci sudova Federacije trebaju biti istaknuti pravnici najviših moralnih kvaliteta.
- (2) Suci sudova Federacije neće biti krivično gonjeni niti odgovorni u građanskom postupku za bilo kakva djela učinjena u vršenju svoje dužnosti.

Članak 6

1. Suce Vrhovnog suda, uključujući i predsjednika Suda, odabira, imenuje, provodi stegovni postupak protiv i smjenjuje Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće, sukladno zakonu.
2. Suce Ustavnog suda predlaže predsjednik Federacije uz suglasnost dopredsjednika, a za imenovanje je potrebna potvrda većine izaslanika Doma naroda koji su prisutni i glasuju.
3. Suci Vrhovnog suda, osim sudaca u pričuvi, imenuju se doživotno, ukoliko ovim ustavom nije drugačije utvrđeno, osim ako ne podnesu ostavku, ne odu u mirovinu ili ne budu s razlogom smijenjeni od strane Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća, sukladno zakonu. Sucima Vrhovnog suda također može iznimno prestati sudbena dužnost kao rezultat procesa odabira nakon preustroja Vrhovnog suda tijekom prijelaznog razdoblja, kako se utvrđuje zakonom kojim se osniva Visoko sudbeno i tužiteljsko

---

⁴³⁾ Odredba iz stavka (2) ovog članka koja se odnosila na Sud za ljudska prava prestala je da se primjenjuje sukladno Amandmanu LII (članak 11e.).

⁴⁴⁾ Prvobitna odredba dopunjena je Amandmanom LVII.

⁴⁵⁾ Amandmanom LVIII ovaj članak je dopunjen stavcima 3) i 4). Amandmanom CIII mijenjan je stavak (4).

vijeće Federacije. Navršenje starosne dobi propisane za obvezan odlazak u mirovinu za suce Vrhovnog suda utvrđuje se zakonom.

4. Suci Ustavnog suda bit će u službi do dobi od 70 godina, osim ako ne podnesu ostavku ili ne budu s razlogom smijenjeni konsenzusom ostalih sudaca tog suda.⁴⁶⁾

Članak 7.

1. Plaća i druge naknade sucu ne mogu biti umanjene tijekom vršenja sudbene dužnosti, osim kao posljedica stegovnog postupka sukladno zakonu.

2. Plaća i drugi uvjeti obavljanja dužnosti, uključujući i imunitet, za sve suce sudova Federacije utvrđuju se zakonom.⁴⁷⁾

Članak 8

(1) Ustanovljuje se sudbena policija radi pomoći sudovima u Federaciji u osiguranju informacija i nazočnosti svjedoka, privođenja optuženih osoba, u održavanju reda u sudnici i sigurnosti suda, te izvršavanju sudskih naloga.

(2) Ukupni nacionalni sustav sudbene policije treba odražavati ukupni nacionalni sastav pučanstva Federacije, a za svaku od lokalnih jedinica sastav dotičnog kantona ili općine.

(3) Predsjednik Vrhovnog suda odgovoran je za upravljanje sudbenom policijom.

(4) Predsjednik Vrhovnog suda donosi pravila po kojima sudbena policija može pomagati ombudsmanu, na njegov zahtjev, u obavljanju njegovih dužnosti.

3. Ustavni sud

Članak 9

Ustavni sud sastoji se od devet sudija, od kojih su najmanje po dva iz reda sva tri konstitutivna naroda i jedan iz reda ostalih.⁴⁸⁾

Članak 10

(1) Poglavitna je funkcija Ustavnog suda rješavanje sporova:

- a) između kantona;
- b) između kantona i federalne vlasti;
- c) između grada i njegovog kantona ili federalne vlasti;
- d) između općine i grada;
- e) između općine i njezina kantona ili federalne vlasti; i
- f) između ustanova federalne vlasti ili pak unutar pojedine ustanove federalne vlasti.

(2) Ustavni sud:

a) na zahtjev Predsjednika Federacije, Dopredsjednika Federacije, Premijera, zamjenika Premijera ili na zahtjev jedne trećine članova bilo kojeg od domova Parlamenta Federacije, utvrđuje je li neki prijedlog zakona koji je usvojen u jednom domu Parlamenta ili pak prijedlog zakona koji je usvojen u oba doma, u skladu s ovim ustavom;

b) na zahtjev Premijera, kantona ili jedne trećine zastupnika zakonodavnog tijela dotičnog kantona, utvrđuje je li prijedlog zakona ili zakon koji je usvojen u tom zakonodavnom tijelu, uključujući kantonalni ustav i njegove eventualne amandmane, u skladu s ovim ustavom;

⁴⁶⁾ Prvobitne odredbe ovog članka izmijenjene su Amandmanom XLVII i Amandmanom LIX.

⁴⁷⁾ Prvobitne odredbe ovog članka zamijenjene su Amandmanom LX.

⁴⁸⁾ Prvobitna odredba ovog članka zamijenjena je Amandmanom XLVIII.

c) na zahtjev Predsjednika Federacije, Dopredsjednika Federacije, Premijera ili zamjenika Premijera, utvrđuje je li predloženi ili usvojeni propis koji je donijelo neko tijelo federalne vlasti, u skladu s ovim ustavom;

d) na zahtjev Premijera ili kantona, utvrđuje je li neki predloženi ili usvojeni propis koje je donijelo neko tijelo kantonalne, gradske ili općinske vlasti sukladan ovom ustavu.

(3) Zaštitu prava na lokalnu samoupravu osigurava Ustavni sud. Takav postupak pred Ustavnim sudom mogu pokrenuti općine i gradovi, kao i udruženja općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine. Ustavni sud odlučuje o sporovima između jedinica lokalne samouprave i kantona ili Federacije na zahtjev općinskog ili gradskog vijeća, načelnika općine ili gradonačelnika grada, ili udruženja općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine⁴⁹⁾

(4) Ustavni sud također odlučuje o ustavnim pitanjima koja mu predoči Vrhovni sud ili pak neki kantonalni sud a koja se jave tijekom postupka pred dotičnim sudom.⁵⁰⁾

(5) Ustavni sud odlučuje o pitanjima koja proističu iz zakona kojima se uređuje imunitet u Federaciji.⁵¹⁾

Članak 11

Kad Vrhovni sud, ili neki kantonalni sud procijene, tijekom aktualnog postupka pred dotičnim sudom, da odgovarajući zakon nije u skladu s ovim ustavom, zaustavit će postupak i predočiti to pitanje Ustavnom sudu u skladu s člankom IV. C. 10 (3).⁵²⁾

Članak 12

Odluke Ustavnog suda konačne su i obvezujuće, osobito ako:

a) Sud odlučuje o nekom sporu iz članka IV. C. 10 (1). Sve stranke u sporu pokoravaju se toj odluci i pridržavaju se svih naloga koje Sud izda tijekom postupka ili po njegovu dovršetku.

b) Sud utvrdi da neki zakon ili pak prijedlog zakona ili drugi propis Federacije, nekog od kantona, grada ili bilo koje⁵³⁾ općine nije u skladu s ovim ustavom, takav zakon ili drugi propis neće se primjenjivati i ne stupa na snagu, ukoliko se ne izmijeni na način koji odredi Sud, ili pak dok Sud ne odredi neke prijelazne mjere, koje ne mogu biti na snazi duže od šest mjeseci.

c) Sud odlučuje u nekom ustavnom pitanju predočenom po članku IV. C. 10 (3), njegova odluka obvezujuća za sud koji je predočio dotično pitanje u svezi s postupkom tijekom kojega se ono javilo, te ima isti učinak kao u (b).

Članak 13

(1) U bilo kojem postupku prema članku IV. C. 10 (1) imaju pravo biti zastupljene obje stranke u sporu. Sud može dopustiti sudjelovanje u sporu i drugim tijelima vlasti za koja drži da ih se taj spor tiče.

(2) U bilo kojem postupku prema članku IV. C. 10 (2) imaju pravo biti zastupljene osoba ili osobe koje su podnijele Sudu zahtjev za utvrđivanje ustavnosti jednako kao i predstavnik doma ili zakonodavnog tijela koje je usvojilo dotični zakon.

⁴⁹⁾ Stav (3) je dodat Amandmanom XCVI, a dotadašnji stavovi (3) i (4) su postali stavovi (4) i (5).

⁵⁰⁾ Odredba u stavku (3) ovog članka koja se odnosi na Sud za ljudska prava prestala se primjenjivati sukladno Amandmanu LII (članak 11e.).

⁵¹⁾ Prvobitne odredbe ovog članka mijenjane su i dopunjavane: Amandmanom XIV, Amandmanom LXVI i Amandmanom LXXIII.

⁵²⁾ Prvobitna odredba ovog članka izmijenjena je Amandmanom LII (članak 11e.).

⁵³⁾ Riječi "grada ili bilo koje" su dodate Amandmanom XCVII.

(3) U bilo kojem postupku prema članku IV. C. 10 (3) imaju pravo biti zastupljene sve stranke u postupku tijekom kojega se javilo sporno ustavno pitanje.

4. Vrhovni sud

Članak 14

Broj sudaca Vrhovnog suda prema potrebi utvrđuje se zakonom Federacije, ali nije manji od devet.

Članak 15

(1) Vrhovni sud najviši je žalbeni sud Federacije, uključujući i odlučivanje o žalbama na odluke kantonalnih sudova glede pitanja koja se odnose na Ustav, zakone i propise Federacije i druga pitanja predviđena zakonodavstvom Federacije, osim onih iz djelokruga Ustavnog suda.⁵⁴⁾

(2) Vrhovni sud također ima takvu izvornu nadležnost kakvu mu osigurava zakonodavstvo Federacije.

Članak 16

Presude Vrhovnog suda konačne su i obvezujuće. Presude kao i svi nalozi Suda glede priziva prema članku IV. C. 15 (1) posebice su obvezujuće za stranke u postupku kao i za sud na čiju je odluku žalba bila uložena.

Članak 17

Kad Vrhovni sud obavlja poslove iz svoje izvorne nadležnosti prema članku IV. C. 15 (2), on ima, dodatno ovlastima što ih zakonodavstvo izričito daje, iste ovlasti kao i drugi prvostepeni sudovi prema zakonima spomenutim u članku IV. C. 3.

5. Sud za ljudska prava⁵⁵⁾

D. DISTRIBUCIJA KLJUČNIH FUNKCIJA U STRUKTURI FEDERALNE VLASTI

Članak 1.

(1) Premijer/predsjednik Vlade i zamjenici premijera/potpredsjednici Vlade ne mogu biti iz reda istog konstitutivnog naroda.

Od niže narečenih funkcija najviše dvije se mogu popuniti iz reda jednog konstitutivnog naroda ili iz reda ostalih:

1. premijer/predsjednik Vlade
2. predsjedatelj Zastupničkog doma
3. predsjedatelj Doma naroda
4. predsjednik Vrhovnog suda
5. predsjednik Ustavnog suda
6. federalni tužitelj.⁵⁶⁾

⁵⁴⁾ Prvobitna odredba stavka (1) ovog članka izmijenjena je Amandmanom LII (članak 11e.).

⁵⁵⁾ Odredbe o Sudu za ljudska prava, sukladno Amandmanu LII (član 11e.) prestale su se primjenjivati tri mjeseca nakon stupanja na snagu ovog Amandmana, tj. 28. srpnja 2002. godine.

⁵⁶⁾ Odredbe ovog članka propisane su Amandmanom XLIX.

Članak 1a.

Nakon izbora za zakonodavno tijelo Federacije i imenovanja premijera, predsjedavajućeg Zastupničkog doma i predsjedavajućeg Doma naroda, predsjednik Ustavnog suda, predsjednik Vrhovnog suda i tužitelj Federacije Bosne i Hercegovine biraju se sukladno raspodjeli mjesta na temelju predviđenog u članku IV. D. 1.⁵⁷⁾

V. KANTONALNE VLASTI

1. Opće odredbe

Članak 1

Svaki kanton pri provedbi obveza opisanih u člancima III. 2 i 4:

- a) Poduzima sve potrebne mjere zaštite ljudskih prava i sloboda navedenih u člancima II. A. 1 do 7 i predviđenih u instrumentima u Dodatku, te djeluje u skladu s ovim ustavom;
- b) Izvršava svoje obveze vodeći računa o nacionalnom sastavu pučanstva u svakom gradu ili⁵⁸⁾ općini.
- c) osigurati da konstitutivni narodi i pripadnici skupine ostalih budu proporcionalno zastupljeni u ministarstvima kantona. Takva proporcionalna zastupljenost u skladu je s popisom stanovništva iz 1991. godine do potpune provedbe Aneksa 7.⁵⁹⁾

Članak 2

(1) Svaki kanton može prenijeti svoje ovlasti na općinu i grad na svom teritoriju ili na federalnu vlast.

(2) Svaki kanton može na općinu i grad na svom teritoriju prenijeti ovlasti u svezi s naobrazbom, kulturom, turizmom, lokalnim poslovanjem i karitativnom djelatnošću te radiom i televizijom, a dužan je to učiniti ako glede nacionalnog sastava većinsko pučanstvo te općine, odnosno grada nije većinsko pučanstvo u kantonu kao cjelini.

(3) Svaki kanton može zaključivati međunarodne sporazume uz prethodnu suglasnost Parlamenta Federacije i Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, osim sporazuma one vrste za koje je po zakonu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine njena suglasnost nije potrebna.⁶⁰⁾

Članak 3

Kantoni mogu osnovati vijeća kantona u cilju uskladbe politike i djelatnosti u pitanjima od zajedničkog interesa za njihove zajednice, te radi izvješćivanja svojih predstavnika u Domu naroda. Vijeća mogu osnovati koordinacijska tijela, kao što su odbori i radne skupine, radi razmjene informacija i usklađivanja djelatnosti pojedinih kantona u provedbi njihovih ovlasti ali ne mogu uključivati vojne i političke dogovore.⁶¹⁾

⁵⁷⁾ Odredbe ovog članka propisane su Amandmanom LXXIV.

⁵⁸⁾ Riječi "gradu ili" dodane su Amandmanom XCVIII.

⁵⁹⁾ Točka c) ovog članka propisana je Amandmanom LXXV

⁶⁰⁾ Prvobitne odredbe ovog članka zamijenjene su Amandmanom XV.

⁶¹⁾ Prvobitna odredba ovog članka izmijenjena je Amandmanom LXXVI.

Članak 4

Svaki kanton ima ustav koji osigurava:

- a) dolje spomenute institucije; i
  - b) zaštitu prava i sloboda utvrđenih u ovom ustavu.
- Ustavi kantona moraju biti u skladu s ovim ustavom.

2. Kantonalna zakonodavna tijela

Članak 5

(1) Svaki kanton ima zakonodavno tijelo koje se sastoji od jednog doma čiji se broj zastupnika određuje razmjerno nacionalnom sastavu pučanstva.

(2) Zastupnici u kantonalnom zakonodavnom tijelu biraju se na rok od četiri godine.

(3) Zastupnike u kantonalnom zakonodavnom tijelu demokratskim putem biraju glasači s pravom glasa na izravnim izborima na cijelom teritoriju kantona. Svaki glasač ima pravo tajnog glasovanja za bilo koju od registriranih stranaka.

(4) Prije izbora, svaka registrirana stranka dužna je objaviti popis svojih kandidata. Kantonalni zastupnici iz redova svake stranke biraju se među osobama koje su na vrhu izborne liste dotične stranke; zamjene za zastupnike biraju se između onih koji su na vrhu ostatka liste.

(5) Svaki glasač s pravom glasa može biti biran za zastupnika u kantonalnom zakonodavnom tijelu.

(6) Kantonalno zakonodavno tijelo prvi put će se sazvati najkasnije deset dana nakon objave rezultata izbora.⁶²⁾

Članak 6

Kantonalno zakonodavno tijelo:

- a) priprema i dvotrećinskom većinom glasova odobrava kantonalni ustav;
- b) donosi druge propise potrebne za provedbu ovlasti kantona;
- c) odobrava proračun kantona i donosi zakone o ubiranju poreza, te na drugi način osigurava potrebno financiranje.⁶³⁾

Članak 7

(1) Svako zakonodavno tijelo kantona donosi većinom glasova svoj poslovnik.

(2) Klub izaslanika konstitutivnog naroda formira se uz uvjet da postoji najmanje jedan izaslanik tog konstitutivnog naroda u zakonodavnom tijelu kantona.

(3) Svaki klub izaslanika predlaže jednog kandidata iz reda svojih članova za izbor na mjesto predsjedavajućeg ili dopredsjedavajućeg, koje potvrđuje zakonodavno tijelo kantona.

(4) Zakonodavno tijelo kantona potvrđuje kandidate sukladno svom poslovniku. Ako jedan konstitutivni narod nije zastupljen u zakonodavnom tijelu, jedno od mjesta dopredsjedavajućih ostaje upražnjeno.

(5) Tri kandidata koja potvrdi skupština kantona odlučuju između sebe tko će biti predsjedavajući.⁶⁴⁾

---

⁶²⁾ Stavak (1) ovog članka izmijenjen je amandmanom LXXVII, a stavak (2) Amandmanom LIII.

⁶³⁾ Točka c) prvobitnog teksta ovog članka brisana je Amandmanom LXI, a točka b) i d) amandmanom LXXVIII. Time su uspostavljene nove oznake tačaka.

⁶⁴⁾ Prvobitne odredbe ovog članka mijenjane su i dopunjavane Amandmanom LXVII i Amandmanom LXXIX.

(6) Kantonalno zakonodavno tijelo vijeća javno, osim u izvanrednim slučajevima predviđenim njegovim poslovnikom, a izvješća o vijećanju i odlukama objelodanjuje.

(7) Kantonalni zakoni stupaju na snagu kao što je u njima utvrđeno, ali ne prije no što su objavljeni.

(8) Članovi zakonodavnih organa kantona ne podliježu kazneno-pravnoj, ni građansko-pravnoj odgovornosti za radnje koje čine u okviru svojih dužnosti u zakonodavnim organima kantona.

(9) Kantonalna zakonodavna tijela mogu voditi istrage i u tu svrhu zahtijevati pribavljanje dokaza u vidu isprava i iskaza svjedoka.

Mehanizam zaštite vitalnog nacionalnog interesa

Članak 7a.

1) Lista vitalnih nacionalnih interesa koji se štite u kantonima identična je listi sadržanoj u članku IV.5.17.a. ovog Ustava. Klubovi iz članka IV. 5. 17. a. ovog Ustava su u kantonima klubovi delegata formirani sukladno članku V.2.7. stavak 2. ovog ustava.

2) Ako više od jednog predsjedavajućeg ili dopredsjedavajućeg zakonodavnog tijela kantona tvrde da neki zakon spada u listu vitalnih interesa utvrđenih u članku IV.5.17. a. ovog ustava, za usvajanje takvog zakona potrebna je:

- većina glasova unutar svakog od klubova konstitutivnih naroda zastupljenih u datoj skupštini kantona.

3) predsjedavajući i dopredsjedavajući zakonodavnog tijela kantona dužni su u roku od sedam dana odlučiti da li neki od zakona, propisa ili akata potpada pod listu iz stavka 2. ovog članka.

4) Ako samo jedan predsjedavajući ili dopredsjedavajući tvrdi da zakon, propis ili akt potpada pod listu vitalnih interesa, dvotrećinska većina odgovarajućeg kluba jednog od konstitutivnih naroda datog zakonodavnog tijela može proglasiti da je riječ o pitanju sa liste vitalnih nacionalnih interesa.

Članak 7b.

(1) U slučaju da dvotrećinska većina jednog od klubova konstitutivnih naroda u skupštini kantona odluči da se neki zakon, propis ili akt odnosi na vitalni nacionalni interes, za usvajanje takvog zakona, propisa ili akta, potrebna je većina glasova unutar svakog kluba konstitutivnih naroda zastupljenih u zakonodavnom tijelu kantona.

(2) Ako se većina iz stavka 1. ovog članka ne može postići, pitanje se prosljeđuje Ustavnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine koji donosi konačnu odluku o tome da li se dati zakon, propis ili akt odnosi na vitalni interes konstitutivnog naroda.

(3) Ustavni sud Federacije, u slučaju iz ovog članka, postupa na način predviđen člankom IV. 6. 18.a. ovog Ustava.

(4) Ako Sud odluči da se radi o vitalnom interesu, zakon, propis ili akt se smatra neusvojenim, te se dokument vraća predlagatelju koji treba pokrenuti novu proceduru. U tom slučaju predlagatelj ne može podnijeti isti tekst zakona, propisa ili akta.

(5) U slučaju da Ustavni sud odluči da se ne radi o vitalnom interesu, zakon, propis ili akt se smatra usvojenim/usvaja se prostom većinom glasova.⁶⁵⁾

---

⁶⁵⁾ Naslov: "Mehanizam zaštite vitalnog nacionalnog interesa" i članci 7a. i 7b. propisani su Amandmanom LXXX.

3. Kantonalna izvršna vlast

Članak 8

(1) Konstitutivni narodi i pripadnici ostalih bit će proporcionalno zastupljeni u Vladi. Takva zastupljenost će odražavati popis stanovništva iz 1991. godine do potpune provedbe Aneksa 7 sukladno članku IX.11.a. ovog ustava.

(2) Kandidata za mjesto premijera kantona imenuje predsjedavajući kantonalnog zakonodavnog tijela u konzultaciji sa dopredsjedavajućima. Kandidat za mjesto premijera kantona predlaže ministre. Ministri nemaju zamjenike.⁶⁶⁾

(3) Ministri zajedno sa premijerom čine vladu kantona. Vladu kantona potvrđuje zakonodavno tijelo kantona većinom glasova.

(4) Izuzetno od odredaba stavka 3. ovog članka, u kantonima u kojima prema posljednjem popisu stanovništva svaki od dva ili više konstitutivnih naroda čine više od 30% stanovništva kantona, vladu potvrđuje zakonodavno tijelo kantona dvotrećinskom većinom glasova.

(5) Vlada preuzima dužnost nakon potvrđivanja od strane zakonodavnog tijela kantona.⁶⁷⁾

Članak 8a.

Ministri odgovaraju premijeru i zakonodavnom tijelu kantona. Premijer je također odgovoran zakonodavnom tijelu kantona.

Ministri snose krajnju odgovornost za rad svojih ministarstava.

Vlada podnosi ostavku ako joj u bilo koje vrijeme zakonodavno tijelo kantona izglasa nepovjerenje.⁶⁸⁾

Članak 9

Kantonalna vlada odgovorna je za:

- a) provedbu kantonalne politike i ostvarivanje kantonalnih zakona, izvršavanje odluka bilo kojeg kantonalnog ili federalnog suda te svih obveza koje dotičnom kantonu dodijeli federalna vlast;
- b) pripremu prijedloga proračuna na odobravanje zakonodavnom tijelu kantona;
- c) osiguranje suradnje kantonalne vlade s ombudsmanima;
- d) nadzor nad kantonalnom policijom, posebice u smislu udovoljavanja odredaba članka V. 10;
- e) obavljanje drugih dužnosti utvrđenih zakonom ili kantonalnim ustavom; i
- f) sve odluke vlade donose se prostom većinom glasova prisutnih koji glasaju.⁶⁹⁾

Članak 10⁷⁰⁾

U vršenju svojih nadležnosti glede kantonalne policije, vlada kantona osigurava da nacionalna struktura policije odražava nacionalnu strukturu pučanstva kantona uz uvjet da nacionalna struktura policije svake općine odnosno grada odražava nacionalnu strukturu pučanstva tog grada ili općine.

⁶⁶⁾ Amandmanom LXXXI mijenjan je stavak (2) ovog članka, koji je naknadno ispravljen objavom Ispravke Amandmana LXXXI u "Službenim novinama FBiH", broj: 60/02.

⁶⁷⁾ Prvobitne odredbe ovog članka zamijenjene su Amandmanom LXXXI.

⁶⁸⁾ Članak 8a. propisan je Amandmanom LXXXII.

⁶⁹⁾ Prvobitni tekst ovog članka izmijenjen je i dopunjen Amandmanom LXXXIII.

⁷⁰⁾ Članak 10. stavljem je van snage i zamjenjen novim člankom AmandmanomXCIX.

4. Kantonalno sudstvo

Članak 11

1. Kantoni imaju sudove koji imaju prizivnu nadležnost u odnosu na općinske sudove u svom kantonu i prvostupanjsku nadležnost u stvarima koje ne spadaju u nadležnost tih sudova, te druge nadležnosti utvrđene zakonom.

2. Suce kantonalnih sudova, uključujući i predsjednike sudova, odabira, imenuje, provodi stegovni postupak protiv i smjenjuje Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Federacije sukladno zakonu.

3. Suci kantonalnih sudova, osim sudaca u pričuvi, imenuju se doživotno, osim ako ne podnesu ostavku, ne odu u penziju ili ne budu s razlogom smijenjeni od strane Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća sukladno zakonu Federacije. Sucima kantonalnih sudova isto tako može iznimno prestati sudbena dužnost kao rezultat procesa odabira nakon preustroja kantonalnih sudova tijekom prijelaznog razdoblja, kako se utvrđuje zakonom kojim se osniva Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće. Navršenje starosne dobi propisane za obvezan odlazak u mirovinu za suce kantonalnih sudova utvrđuje se zakonom Federacije. Uvjeti obavljanja dužnosti, uključujući i imunitet, za suce kantonalnih sudova utvrđuju se zakonom Federacije. Plaća i druge naknade sucu ne mogu biti umanjene za vrijeme obavljanja sudbene dužnosti, osim kao posljedica stegovnog postupka sukladno zakonu.

4. Konstitutivni narodi i pripadnici ostalih biće proporcionalno zastupljeni u kantonalnim i općinskim sudovima. Takva zastupljenost će odražavati popis stanovništva iz 1991. do potpune provedbe Aneksa 7. sukladno članku IX. 11.a. ovog ustava.⁷¹⁾

Članak 12⁷²⁾

VI. OPĆINSKA VLAST

Članak 1

U obnašanju svojih dužnosti svaka općina:

a) preuzima sve potrebite korake u cilju osiguranja zaštite prava i sloboda navedenih u člancima II. A. 1 do 7 i u instrumentima u Dodatku;

b) vodi računa o nacionalnom sastavu svojega pučanstva; i

c) konstitutivni narodi i pripadnici ostalih bit će proporcionalno zastupljeni u općinskim organima vlasti. Takva zastupljenost će odražavati popis stanovništva iz 1991. godine do potpune provedbe Aneksa 7 sukladno članku IX.11.a. ovog ustava.⁷³⁾

Članak 2

(1) U općini se ostvaruje lokalna samouprava.

(2) Općina ima statut usklađen s ovim ustavom, kantonalnim ustavom te sa kantonalnim zakonima.

⁷¹⁾ Prvobitne odredbe ovog članka izmijenjene su Amandmanom LXII i dopunjene Amandmanom LXXXIV.

⁷²⁾ Podpoglavlje V.5. (kantoni sa posebnim režimom), uključujući i članak 12. koji je bio propisan Amandmanom I brisani su Amandmanom LXXXV.

⁷³⁾ Odredba točke c) dodata je Amandmanom LXXXVI.

Članak 3

- (1) Općina ima Općinsko vijeće i općinskog načelnika.
- (2) Mandat članova općinskog vijeća i općinskog načelnika je četiri godine.
- (3) Općinske vijećnike i općinskog načelnika biraju, demokratskim putem, birači na neposrednim i tajnim izborima na cijelom području općine na način utvrđen zakonom.
- (4) Svaki birač, sukladno zakonu, može biti biran za općinskog vijećnika ili za općinskog načelnika.
- (5) Općinski načelnik i predsjedatelj općinskog vijeća u općinama ili općinskim vijećima višenacionalnog sastava ne mogu biti iz reda istog konstitutivnog naroda odnosno iz reda ostalih, izuzev u onim općinama u kojima jedan konstitutivni narod čini više od 80% pučanstva, prema posljednjem popisu stanovništva u Bosni i Hercegovini.⁷⁴⁾

Članak 4

Općinsko vijeće:

- a) izrađuje i dvotrećinskom većinom izglasava općinski statut;
- b) odobrava općinski proračun i donosi propise i uredbe o ubiranju poreza, te općenito osigurava ona potrebna financijska sredstva što ih ne pribavlja kanton ili federalna vlast;
- c) donosi druge propise i uredbe potrebite u izvršavanju obveza općine.⁷⁵⁾

Članak 5

- (1) Općinsko vijeće organizira izbor načelnika općine, te utvrđuje poslovnik podlozan federalnom i kantonalnom zakonodavstvu.
- (2) Općinsko vijeće zasjeda javno, osim u iznimnim okolnostima predviđenom u njegovom poslovniku, te vodi zapisnike o donesenim odlukama.
- (3) Općinski propisi stupaju na snagu kao što je u njima propisano ali ne prije nego što se objave.

Članak 6

Odgovornost općinskog načelnika:

- a) postavljanje i smjenjivanje općinskih dužnosnika;
- b) provedba općinske politike i izvršavanje općinskih propisa kao i obnašanje svih dužnosti što ih na općinu prenose kantonalna i federalna vlast;
- c) osiguranje suradnje općinskih dužnosnika s ombudsmanima;
- d) podnošenje izvješća općinskom vijeću i javnosti o provedbi općinske politike i svoje djelatnosti.

Članak 7

1. Općinski sudovi, koji se mogu osnovati za područje jedne ili više općina, imaju nadležnost u svim građanskim i kaznenim stvarima, osim ako ovim ustavom, kantonalnim ustavom ili zakonom Federacije ili zakonom kantona izvorna nadležnost nije dodijeljena nekom drugom sudu.
2. Općinski sudovi se osnivaju zakonom i financira ih kantonalna vlast.

⁷⁴⁾ Prvobitna odredba točke (2) promijenjena je Amandmanom LIV. Amandmanom CIV promijenje je kompletan član 3. ovog poglavlja.

⁷⁵⁾ Amandmanom CIV izbrisana je točka b), a točke c) i d) su postale točke b) i c).

3. Suce općinskih sudova, uključujući i predsjednike sudova, odabira, imenuje, provodi stegovni postupak protiv i smjenjuje Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Federacije sukladno zakonu.

4. Suci općinskih sudova, osim sudaca u pričuvi, imenuju se doživotno, osim ako ne podnesu ostavku, ne odu u mirovinu ili ne budu smijenjeni od strane Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća sukladno zakonu. Sucima općinskih sudova isto tako može iznimno prestati sudbena dužnost kao rezultat procesa odabira nakon preustroja općinskih sudova tijekom prijelaznog razdoblja, kako se utvrđuje zakonom kojim se osniva Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće. Navršenje starosne dobi propisane za obvezan odlazak u mirovinu za suce općinskih sudova utvrđuje se zakonom. Uvjeti obavljanja dužnosti, uključujući i imunitet, utvrđuje se zakonom Federacije. Plaća i druge naknade sucima ne mogu biti umanjene za vrijeme vršenja sudbene dužnosti.⁷⁶⁾

VI. A. GRADSKE VLASTI⁷⁷⁾

(1) Za područje dvije ili više općina koje su urbano i teritorijalno povezane svakodnevnim potrebama građana, formira se grad kao jedinica lokalne uprave i samouprave, u skladu sa federalnim zakonom.

Odgovornosti grada obuhvataju:

- a) financije i poreznu politiku, u skladu sa federalnim i kantonalnim zakonima,
- b) zajedničku infrastrukturu,
- c) urbanističko planiranje,
- d) javni promet,
- e) druge nadležnosti koje gradu povjeri kanton, odnosno koje prenesu općine.

(2)⁷⁸⁾

(3) Grad ima statut koji mora biti sukladan ovom ustavu, kantonalnom ustavu i kantonalnom zakonodavstvu.

(4)⁷⁹⁾ Osim ako nije drugačije propisano ovim ustavom, grad ima gradsko vijeće koje se sastoji od jednakog broja vijećnika iz svake općine, a broj vijećnika, izborna procedura i dužina trajanja mandata se utvrđuje Statutom. Gradsko vijeće ne može imati manje od 15 niti više od 31 vijećnika.

(5) Gradsko vijeće:

- a) priprema i dvotrećinskom većinom usvaja statut grada,
- b) bira gradonačelnika,
- c) donosi budžet grada,
- d) donosi propise u izvršavanju prenesenih ovlasti i vrši druge ovlasti utvrđene statutom.

(6) Odgovornost gradonačelnika je:

- a) imenovanje i smjenjivanje gradskih dužnosnika,
- b) *provedba gradske politike i izvršavanje gradskih propisa,*
- c) osiguranje suradnje gradskih dužnosnika sa ombudsmanima,
- d) podnošenje izvještaja gradskom vijeću i javnosti o provedbi gradske politike.

(7) Grad ostvaruje prihode oporezivanjem, zaduživanjem i na drugi način, sukladno zakonu.

VI. B. ORGANIZACIJA SARAJEVO⁸⁰⁾

1. U Kantonu Sarajevo osniva se Grad Sarajevo kao jedinica lokalne samouprave.

---

⁷⁶⁾ Prvobitne odredbe ovog članka zamijenjene su Amandmanom LXIII. Amandmanom CV mijenjan je stav (2) ovog člana.

⁷⁷⁾ Ovo poglavlje dodato je Amandmanom XVI.

⁷⁸⁾ Amandmanom XXV u prvobitni tekst ovog članka bila je uključena točka (2), ali je Amandmanom LXXXVII brisana, pri čemu je utvrđen novi redosljed točaka.

⁷⁹⁾ Stavak 4. je stavljen van snage i zamjenjen novim stavkom 4. Amandmanom C.

⁸⁰⁾ Ovo poglavlje dodato je Amandmanom XXVI.

Ustavom kantona Sarajevo bit će uređeno koje općine ulaze u sastav Grada Sarajeva.

2. Sastav i način odlučivanja organa Grada Sarajeva održava multietičnost i posebnost Grada Sarajeva kao glavnog grada Federacije Bosne i Hercegovine.

3. Nadležnost, organizaciona struktura i način odlučivanja organa Grada Sarajeva utvrđuje se Ustavom kantona, kantonalnim zakonima i Statutom Grada, u skladu sa ovim Ustavom.

VI.C. ORGANIZACIJA MOSTARA⁸¹⁾

(1) U Hercegovačko-neretvanskom kantonu, Grad Mostar se organizira kao jedna teritorijalna jedinica uprave i lokalne samouprave.

(2) Grad Mostar ima nadležnosti općine, osim ako zakonom nije drugačije propisano.

(3) Organizacija Grada Mostara se regulira zakonom i Statutom Grada Mostara. Statutom se određuju gradska područja u kojima gradska uprava ima svoje podružnice isključivo u svrhu pružanja usluga građanima u njihovom okruženju. Statutom se određuje broj gradskih područja.

(4) Gradska područja su izborne jedinice. Statutom se određuje sastav Gradskog vijeća, a izborni postupak se regulira Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine i Statutom na način koji može odstupati od uvjeta propisanih u članku VI.A. ovog Ustava.

(5) Postupak donošenja odluka se određuje Statutom Grada Mostara. Izuzetno od odredaba bilo kojeg zakona koji propisuje postupke glasovanja, Statutom Grada Mostara može se odrediti poseban postupak glasovanja Gradskog vijeća za usvajanje određenih odluka.

(6) Vitalni nacionalni interesi konstitutivnih naroda su zaštićeni u Gradu Mostaru. Pitanja od vitalnog nacionalnog interesa su definirana u članku IV.A. 17a. ovog Ustava, pod uvjetom da su klubovi poslanika iz članka IV.A.17a., u svrhu Grada Mostara, oni klubovi poslanika koji su određeni Statutom Grada Mostara. Postupak zaštite vitalnih nacionalnih interesa se regulira Statutom Grada Mostara. Taj postupak uključuje mogućnost upućivanja pitanja od vitalnog interesa ustavnom sudu Federacije sukladno postupku predviđenim u članku IV.A.18a) toč. 5. do 8. ovog Ustava, u slučaju da se ne može doći do dogovorenog rješenja.

(7) Svaki građanin Bosne i Hercegovine koji ispunjava uvjete za glasovanje u Gradu Mostaru može biti izabran za gradonačelnika Grada Mostara. Gradonačelnika bira i smjenjuje dvotrećinska većina izabranih vijećnika. Postupak izbora i smjenjivanje gradonačelnika se detaljnije određuje Statutom Grada Mostara.

(8) Konstitutivni narodi i ostali su proporcionalno zastupljeni u gradskoj upravi. Takva proporcionalna zastupljenost se temelji na popisu iz 1991. godine, dok se Aneks 7. u potpunosti ne sporvede, sukladno članku IX.11a. ovog Ustava.

VII. MEĐUNARODNI ODNOSI

Članak 1

Međunarodni odnosi Federacije moraju biti sukladni kontinuitetu, suverenitetu, teritorijalnom integritetu i međunarodnom subjektivitetu Bosne i Hercegovine, sukladno članku III. Ustava Bosne i Hercegovine.⁸²⁾

Članak 2

Međunarodni odnosi Federacije temelje se na poštovanju međunarodnog prava, obveza iz međunarodnih ugovora te na načelu da se međunarodni sporovi moraju rješavati mirnim putem.

⁸¹⁾ Novi članak "VI.C. Organizacija Sarajevo" je dodat Amandmanom CI.

⁸²⁾ Prvobitne odredbe ovog članka zamijenjene su Amandmanom XVII i Amandmanom XCII.

Članak 3

Međunarodni ugovori i drugi sporazumi koji su na snazi glede Bosne i Hercegovine i Federacije, te opća pravila međunarodnog prava čine dio zakonodavstva Federacije. U slučaju nesuglasja međunarodnog ugovora, odnosno sporazuma i zakonodavstva, prevladava međunarodni ugovor, odnosno sporazum.⁸³⁾

Članak 4

(1) Sporazume s državama i međunarodnim organizacijama potpisuje, u ime Federacije, predsjednik Federacije. Oni stupaju na snagu u Federaciji samo ako ih ratificira Parlament Federacije, uz prethodnu suglasnost Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, osim ako Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine svojim zakonom nije predvidjela da za takve vrste međunarodnih sporazuma nije potrebna takva suglasnost.⁸⁴⁾

(2) Predsjednik Federacije, na prijedlog premijera, može otkazati međunarodne sporazume ukoliko mu to dopusti Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, a dužan je tako postupiti kad to zahtijeva Parlament Federacije uz suglasnost ili po zahtjevu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.⁸⁵⁾

VIII. AMANDMANI NA USTAV

Članak 1

(1) Amandmane na Ustav može predlagati predsjednik Federacije, u suglasnosti sa potpredsjednicima, Vlada Federacije, većina delegata u Zastupničkom domu ili većina bošnjačkih, hrvatskih i srpskih delegata u Domu naroda.

(2) Predloženi amandman usvaja se:

(a) u Domu naroda prostom većinom uključujući većinu bošnjačkih, većinu hrvatskih i većinu srpskih delegata;

(b) u Zastupničkom domu dvotrećinskom većinom zastupnika.⁸⁶⁾

Članak 2

Nikakav amandman na Ustav ne može ukinuti ni umanjiti bilo koje pravo ili slobodu navedenu u članku II. A. 1 do 7 niti izmijeniti ovaj članak.

IX. PRIHVAĆANJE I STUPANJE NA SNAGU USTAVA TE PRIJELAZNE MJERE

Članak 1

(1) Ustavotvorna skupština sastavljena od zastupnika izabranih na izborima 1990. u Skupštinu Republike Bosne i Hercegovine s još uvijek važećim mandatom, prihvatit će i proglasiti Ustav Federacije.

---

⁸³⁾ Prvobitne odredbe ovog članka zamijenjene su Amandmanom XVIII.

⁸⁴⁾ Prvobitne odredbe ovog članka zamijenje su Amandmanom XCIII.

⁸⁵⁾ Prvobitne odredbe ovog članka zamijenjene su Amandmanom XIX.

⁸⁶⁾ Prvobitne odredbe ovog članka zamijenjene su Amandmanom L.

(2) Za prihvaćanje Ustava potrebna je dvotrećinska većina u Ustavotvornoj skupštini uključujući konsenzus između većine poslanstva hrvatskog naroda, sastavljenog od svih zastupnika hrvatskog naroda, i većine poslanstva bošnjačkog naroda, sastavljenog od svih zastupnika bošnjačkog naroda.

(3) Ovaj Ustav stupa na snagu u ponoć onog dana kad ga prihvati Ustavotvorna skupština.

Članak 2

(1) Ustavotvorna skupština:

a) prihvaća Ustav Federacije u skladu s člankom IX. 1;

b) bira Predsjednika Federacije u prijelaznom razdoblju, Dopredsjednika Federacije u prijelaznom razdoblju i Vladu Federacije u prijelaznom razdoblju, kako je utvrđeno prema odredbama članka IX. 3 (3).

(2) Svi zakoni koje usvoji Ustavotvorna skupština ostaju na snazi tek do isteka pet mjeseci nakon što je po prvi put sazvan Parlament Federacije, osim ako ih Parlament ne potvrdi.⁸⁷⁾

Članak 3

(1) Do prvog saziva Zastupničkog doma, njegove funkcije po ovom ustavu obavlja Ustavotvorna skupština iz članka IX. 1 (1).

(2) Do prvog saziva Doma naroda, njegove funkcije po ovom ustavu obavljat će Ustavotvorna skupština. Kod odlučivanja za koje je izričito potrebno zasebno glasovanje bošnjačkih i hrvatskih izaslanika u Domu naroda, glasovanja poslanstva Bošnjaka i Hrvata u Ustavotvornoj skupštini ispunit će taj zahtjev.

(3) Čim ovaj ustav stupi na snagu, Ustavotvorna skupština bira Predsjednika Federacije i Dopredsjednika Federacije u prijelaznom razdoblju, primjenjujući na odgovarajući način odredbe članka IV. B. 2 zajedno s točkama (1) i (2). Ti dužnosnici u prijelaznom razdoblju, primjenjujući odredbe članka IV. B. 5 zajedno s točkom (1), kao i suce sudova Federacije u prijelaznom razdoblju, potom imenuju Vladu Federacije u prijelaznom razdoblju, primjenjujući odredbe članka IV. C. 6 (b). Predsjednik Federacije i Dopredsjednik Federacije u prijelaznom razdoblju te članovi Vlade Federacije u prijelaznom razdoblju obavljaju funkcije odgovarajućih stalnih dužnosnika po ovom ustavu sve dok se ne zamijene dužnosnicima biranim ili imenovanim u skladu s člankom IX. 4 (2).

(4) U roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog ustava ustanovljuju se kantonalna zakonodavna tijela u prijelaznom razdoblju, koja se sastoje od pet odbornika u svakoj općinskoj skupštini koje između sebe biraju odbornici svake takve skupštine izabrani na izborima 1990. godine, s još uvijek važećim mandatom. Ta zakonodavna tijela u prijelaznom razdoblju u roku od 10 dana biraju sva druga tijela u prijelaznom razdoblju u skladu s ovim ustavom.

(5) Čim ovaj ustav stupi na snagu, odbornici u svakoj općinskoj skupštini izabrani 1990. godine, s još uvijek važećim mandatom, u najkraćem mogućem roku biraju tijela u prijelaznom razdoblju u skladu s ovim ustavom.

Članak 4

(1) Prvi izbori za Zastupnički dom, Dom naroda, kantonalna zakonodavna tijela i općinska vijeća održat će se sukladno Aneksu III Općeg okvirnog sporazuma.

Kasniji izbori odvijat će se po izbornim zakonima koje donese Parlament Federacije.

(2) U roku od dva tjedna nakon što se po prvi put sazove svaki od domova Parlamenta Federacije, domovi biraju Predsjednika i Dopredsjednika Federacije. U roku od dva tjedna nakon toga

---

⁸⁷⁾ Točka (1) c) ovog članka brisana je Amandmanom XX.

izbora, Predsjednik Federacije, u suglasju s Dopredsjednikom Federacije, imenuje Vladu Federacije, a Zastupnički dom po hitnom postupku razmatra imenovanja Vlade.

(3) Nijedna osoba koja izdržava kaznu izrečenu od strane Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju i nijedna osoba koja je optužena od strane Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju, a koja se ne pojavi pred Sudom po njegovom pozivu, ne može se kandidirati ili obnašati naimenovanu, izbornu ili neku drugu javnu funkciju na teritoriju Federacije.⁸⁸⁾

Članak 5

(1) Svi zakoni, drugi propisi i pravosudni poslovnici na snazi u Federaciji na dan stupanja na snagu ovog ustava ostaju na snazi u mjeri u kojoj se ne kose s ovim ustavom, ukoliko mjerodavno tijelo vlasti ne odredi drukčije.

(2) Svi međunarodni ugovori i sporazumi na snazi u Federaciji na dan stupanja na snagu ovog ustava ostaju na snazi ukoliko ih ne opozove Predsjednik Federacije prema članku VII. 4. (2).

Članak 6

Sve osobe na nekoj državnoj funkciji u Federaciji na dan stupanja na snagu ovog ustava zadržavaju tu funkciju dok ne budu razriješene u skladu s odgovarajućim zakonom, ili pak dok se ta funkcija ne ukine.

Članak 7

Objavljeni rezultati popisa pučanstva iz 1991. godine na odgovarajući način će se koristiti za sva izračunavanja koja zahtijevaju demografske podatke dok se Aneks 7. u potpunosti ne provede.⁸⁹⁾

Članak 8

Svi aktualni postupci pred sudovima ili upravnim tijelima što djeluju na području Federacije na dan stupanja na snagu ovog ustava nastavljaju se ili ih se prenosi na druge sudove ili tijela koja se imaju ustanoviti prema ovom ustavu a u skladu sa zakonodavstvom koje određuje ovlasti tih sudova i tijela.

Članak 9

Slijedeće odredbe u svezi s određenim prijelaznim međunarodnim aranžmanima primjenjuju se na razdoblja navedena kako slijedi:

a) Dok Federacija ne usvoji propise predviđene člankom IV. C. 3, sudovi u Federaciji mogu primjenjivati propise koji se ne kose s ovim ustavom.

b) Tijekom prijelaznog razdoblja predsjednik Vrhovnog suda može sklapati aranžmane s odgovarajućim međunarodnim tijelima radi obavljanja funkcija koje se ovime dodjeljuju sudskoj policiji.

c) Tijekom prvih pet godina nakon stupanja Ustava na snagu trojicu sudaca Ustavnog suda, iz redova stranaca koji nisu državljani nijedne susjedne države, imenovat će predsjednik Međunarodnog suda pravde nakon konzultacija s Predsjednikom i Dopredsjednikom Federacije.

d) (I) Sud za ljudska prava djelovat će u okviru mehanizama kojega je ustanovilo Vijeće Europe Rezolucijom 93 (6) svojega Ministarskog odbora, s tim da se ta rezolucija može mijenjati sve dok bude primjenjiva na Federaciju.

(II) Sud za ljudska prava u početku se treba sastojati od sedam sudaca, od kojih će trojica biti imenovana i obnašati dužnosti u skladu s odredbama članka IV.C.6. Ministarski odbor Vijeća

⁸⁸⁾ Prvobitne odredbe točki (1) i (3) ovog članka zamijenjene su Amandmanom XXI.

⁸⁹⁾ Prvobitna odredba ovog članka zamijenjena je Amandmanom LI.

Europe imenuje četvoricu sudaca u skladu s Rezolucijom 93 (6). Ti suci će biti stranci koji nisu državljani nijedne susjedne države.

(III) Ukoliko Sud za ljudska prava zaključi da mu je za rad potrebno sudjelovanje više sudaca kako bi se izbjeglo nepotrebno zavlacenje predmeta, Predsjednik Federacije dogovara s Vijećem Europe imenovanje dodatnih sudaca, u skladu s omjerom domaćih i inozemnih sudaca navedenim u članku IX.9.d) (II).

e) Tijekom razdoblja ne manjeg od tri godine i u slučaju dok Parlament Federacije ne donese zakon u svezi s imenovanjima ombudsmana, njih imenuje i razrješava Konferencija o europskoj sigurnosti i suradnji nakon konzultacija s Predsjednikom i Dopredsjednikom Federacije.

Članak 10⁹⁰⁾ 91)

Članak 11

(1) Ustavotvorna skupština Federacije koju čine zastupnici Skupštine Republike Bosne i Hercegovine izabrani na izborima 1990. godine nastavlja s radom do konstituiranja Parlamenta Federacije sukladno Aneksu III i IV Općeg okvirnog sporazuma.

(2) U periodu do konstituiranja Predsjedništva Bosne i Hercegovine sukladno Aneksu III i IV Općeg okvirnog sporazuma, civilno zapovijedanje Armijom Bosne i Hercegovine, uključujući i imenovanje vojnih časnika, vršit će predsjednik Predsjedništva Bosne i Hercegovine, a civilno zapovijedanje Hrvatskim vijećem obrane, uključujući i imenovanje vojnih časnika vršit će predsjednik ili potpredsjednik Federacije koji je iz reda hrvatskog naroda.

(3)⁹²⁾ 93)

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE⁹⁴⁾

Članak 11a.

1. Proporcionalna zastupljenost u svim javnim organima vlasti, uključujući i sudove

Konstitutivni narodi i skupina ostalih biti će proporcionalno zastupljeni u javnim institucijama u Federaciji BiH.

Kao ustavno načelo, takva proporcionalna zastupljenost bazirat će se na popisu iz 1991. godine, dok se Aneks 7. u potpunosti ne provede, sukladno Zakonu o državnoj službi Bosne i Hercegovine. Ovo opće načelo će se precizirati entitetskim zakonima. Entitetski zakoni će utvrditi konkretne rokove i regulirat će narečeno načelo sukladno regionalnom etničkom strukturom entiteta i kantona.

Javne institucije u smislu ovog članka su ministarstva u Vladi Federacije BiH i vladama kantona, općinski organi vlasti, kantonalni općinski sudovi u Federaciji Bosne i Hercegovine.

⁹⁰⁾ Prvobitna odredba ovog članka zamijenjena je Amandmanom XXII.

⁹¹⁾ Članak 10. stavljen je van snage Amandmanom CII.

⁹²⁾ Prvobitne odredbe ovog članka zamijenjene su Amandmanom XXIII.

⁹³⁾ Stavak 3. stavljen je van snage Amandmanom CII.

⁹⁴⁾ Ovo poglavlje dodano je Amandmanom LII.

Članak 11b.

2. Usaglašavanje načela u vezi s kantonima Federacije

Bosne i Hercegovine

U roku od devet mjeseci od usvajanja ovih amandmana, načela sadržana u ovim amandmanima primjenjuju se na kantone.

U kantonima će se formirati organi za zaštitu vitalnog interesa, a garantirat će se minimalna zastupljenost u pogledu kantonalne vlade.

Članak 11c.

3. Dužnosti Doma naroda

Od datuma usvajanja amandmana na Ustav Federacije Bosne i Hercegovine, Dom naroda Federacije Bosne i Hercegovine će se pridržavati načela sadržanih u ovim amandmanima.

Članak 11d.

U roku od devet mjeseci od dana usvajanja ovih amandmana, ustavi kantona, zakoni, drugi propisi i akti i sudska pravila bit će usklađeni sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

Članak 11e.

U roku od tri mjeseca od dana usvajanja ovih amandmana prestat će se primjenjivati odredbe ovog ustava koje se odnose na Sud za ljudska prava Federacije Bosne i Hercegovine.

Zakonom će se urediti pitanje preuzimanja poslova, opreme, arhive i drugih sredstava, kao i radno pravni status uposlenih u Sudu za ljudska prava Federacije Bosne i Hercegovine.

Član 11f.^{*)}

(1) Kao izuzetak od načela iz stavka 1. članka IV.C.7., stavka 3. članka V.4.11. i stavka 4. članka VI.7. ovog Ustava, plaća i/ili druge naknade sucu mogu biti umanjene zakonom donesenim do 10. siječnja 2006. godine.

(2) Umanjenje iz stavka 1. ovog članka može se izvršiti samo jednom.

(3) Stavci 1. i 2. ovog članka ne mogu se tumačiti tako da je na bilo koji način ili u bilo kojem obliku, izravno ili neizravno, dozvoljeno neko drugo umanjenje plaće i/ili drugih naknada sucu zaštićenih stavkom 1. članka IV.C.7., stavkom 3. članka V.4.11. i stavkom 4. članka VI.7. ovog Ustava.

DODATAK USTAVU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE*

INSTRUMENTI ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA KOJI IMAJU PRAVNU SNAGU USTAVNIH ODREDBI

1. Konvencija o spriječavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1948.

^{*)} Članak IX.11.f. dodat je Amandmanom CVI koji je donio Visoki predstavnik Paddy Ashdown.

* Dodatak Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine objavljen je u "Službenim novinama Federacije BiH", broj: 1/94.

2. Opća deklaracija o ljudskim pravima iz 1948.
3. Ženevske konvencije I-IV. o zaštiti žrtava rata iz 1949. i Ženevski dopunski protokoli I-II. iz 1977.
4. Europska konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljenih sloboda iz 1950. te Protokol uz nju.
5. Konvencija u svezi s pravnim statusom izbjeglica iz 1951. te dopunski protokoli iz 1966.
6. Konvencija o nacionalnosti udanih žena iz 1957.
7. Konvencija o smanjenju broja osoba bez državljanstva iz 1961.
8. Europska socijalna povelja iz 1961. i Protokol 1 u dodatku.
9. Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije iz 1965.
10. Međunarodni ugovor o građanskim i političkim pravima iz 1966. i dodatni Opcionalni protokoli iz 1989.
11. Međunarodni ugovor o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima iz 1966.
12. Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena iz 1979.
13. Deklaracija Ujedinjenih naroda o ukidanju svih oblika netolerancije i diskriminacije temeljene na vjeri ili uvjerenju iz 1981.
14. Konvencija protiv mučenja i drugog okrutnog, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja iz 1984.
15. Europska konvencija o spriječavanju mučenja i nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja iz 1987.
16. Konvencija o pravima djeteta iz 1989.
17. Konvencija o pravima radnika na privremenom radu u inozemstvu i članova njihovih obitelji iz 1990.
18. Dokument sastanka u Kopenhagenu Konferencije o ljudskoj dimenziji KESS-a, Dio IV. iz 1990.
19. Preporuke parlamentarne skupštine Vijeća Europe o pravima manjina, točke 10-13. iz 1990.
20. Deklaracija Ujedinjenih naroda o pravima osoba koje su pripadnici nacionalnih ili etničkih, vjerskih ili jezičnih manjina iz 1992.
21. Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima iz 1992.
22. Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina iz 1994.⁹⁵⁾

---

⁹⁵⁾ Točka 22. dodata je Amandmanom XXIV.